EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 29.9.2025
COM(2025) 561 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Spodbujanje obvladovanja tveganj in krepitve odpornosti v Evropi: Prvo poročilo o uresničevanju ciljev Unije za odpornost na nesreče Drugo poročilo z najnovejšimi informacijami o preprečevanju in obvladovanju tveganj nesreč v Evropi

{SWD(2025) 279 final}

1. POVZETEK

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite ima osrednjo vlogo pri oblikovanju prihodnosti obvladovanja tveganj nesreč po vsej Evropi. Spodbuja proaktiven pristop predvidevanja k pripravljenosti in odpornosti na nesreče v skladu s cilji Unije za odpornost na nesreče, sprejetimi leta 2023[1], in nedavno sprejeto strategijo EU za unijo pripravljenosti[2].

V tem poročilu sta preučena obvladovanje tveganj in krepitev odpornosti v EU z vidika mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Obravnavan je razvoj na nacionalni ravni in ravni EU, pri čemer je poročilo osredotočeno na štiri tematska področja: predvidevanje; pripravljenost prebivalstva; zgodnje opozarjanje in odpornost civilne zaščite. To je **prvo poročilo o napredku pri uresničevanju ciljev za odpornost na nesreče** v skladu s členom 34(2) Sklepa št. 1313/2013/EU ter **drugo poročilo o napredku na področju preprečevanja in obvladovanja tveganj** v skladu s členom 5(1), točka (g), navedenega sklepa.

Ugotovitve na splošno potrjujejo, da je potreben bolj proaktiven, celovitejši in bolje integriran pristop k odpornosti in pripravljenosti, kot je predlagano v strategiji EU za unijo pripravljenosti. Na področju **predvidevanja** je treba dodatno razviti visokokakovostne podatke, znanstvene raziskave ter analitična orodja in zmogljivosti za podporo odločanju ob upoštevanju tveganj. Celovita ocena tveganj in groženj EU, načrtovana za leto 2026, bo dodatno spodbudila ta prizadevanja v vseh sektorjih.

Izboljšanje **pripravljenosti prebivalstva** je še naprej ključno. Čeprav je bil dosežen napredek, še vedno obstajajo znatne vrzeli, kar poudarja potrebo po nadaljnjem razvoju komunikacijskih orodij, s katerimi se spodbujajo spremembe vedenja in kultura pripravljenosti ter zagotavlja vključujoče obveščanje, ki vključuje ranljive skupine, vključno z invalidi. Na ravni EU načrtovani ukrepi vključujejo dan ozaveščanja o tveganjih, nove smernice in pilotno usposabljanje nacionalnih strokovnjakov za obveščanje o tveganju. Sinergije s strategijo notranje varnosti ProtectEU[3] bodo dodatno izboljšale obveščanje in usklajevanje v zvezi s tveganji, grožnjami in odpornostjo po vsej EU.

Med ključnimi prednostnimi področji je tudi učinkovitost **sistemov zgodnjega opozarjanja**. Čeprav so se s tehnološkim napredkom, kot sta storitev programa Copernicus za ravnanje v izrednih razmerah in uvedba satelitske storitve za opozarjanje na izredne razmere iz sistema Galileo, znatno izboljšale zmogljivosti za opozarjanje javnosti, so za prehod z opozoril na pravočasne in življenjsko pomembne ukrepe še naprej ključni organizacijski in človeški dejavniki. Potrebno je nadaljnje delo za okrepitev razširjanja opozoril, načrtovanja ukrepov v izrednih razmerah ter vključevanja interoperabilnih sistemov zgodnjega opozarjanja pred več nevarnostmi na nacionalni in čezmejni ravni.

Da bi Komisija in države članice okrepile **odpornost civilne zaščite**, so izvedle pobude za stresno testiranje centrov za operacije v izrednih razmerah in izboljšanje načrtovanja naložb. Za zagotovitev neprekinjenega delovanja služb za ukrepanje v izrednih razmerah so ključne trajne naložbe v fizično infrastrukturo in operativne postopke. Za izboljšanje odziva na nepričakovane krize in hitro okrevanje po njih je pomembna tudi okrepitev finančne odpornosti. Za vsevladno odpornost na nesreče je še naprej bistveno medsektorsko in čezmejno sodelovanje.

[1] COM(2023) 61 final z dne 8. februarja 2023.
[2] JOIN(2025) 130 final z dne 26. marca 2025.
[3] COM(2025) 148 final z dne 1. aprila 2025.

Komisija je razširila **zbirko orodij za krepitev zmogljivosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite**, da bi bolje podprla prizadevanja civilne zaščite po vsej EU. Za okrepitev obvladovanja tveganj nesreč in uresničevanja ciljev za odpornost na nesreče bo treba to podporo dodatno okrepiti.

To poročilo je osredotočeno predvsem na razvoj dogodkov v EU in zlasti na mehanizem Unije na področju civilne zaščite, vendar se ob tem priznava, da varnosti in prizadevanj Unije na področju obvladovanja tveganja nesreč ni mogoče zagotavljati ločeno. Krepitev odpornosti v sosednjih regijah in prizadevanje za širši varnostni pas okoli EU bosta ključna za okrepitev pripravljenosti Unije in zagotovitev skupne varnosti.

2. UVOD

V zadnjih letih se EU spopada z najrazličnejšimi nesrečami, krizami in grožnjami, ki povzročajo izgubo življenj in čedalje večjo škodo[4] ter razkrivajo ranljivosti v sistemih, ki zagotavljajo bistvene storitve. Mehanizem Unije na področju civilne zaščite ima z zagotavljanjem usklajene nujne pomoči državam v stiski osrednjo vlogo pri skupnem odzivu EU. Hkrati se je ta mehanizem uspešno spopadel z izzivom vse bolj zapletenega okolja tveganj z razširitvijo rescEU[5], s katero so se povečale odzivne zmogljivosti mehanizma, in okrepitvijo Centra za usklajevanje nujnega odziva (ERCC). Prizadevanja so bila osredotočena tudi na okrepitev obvladovanja tveganj nesreč in krepitev odpornosti, zlasti s sprejetjem ciljev za odpornost na nesreče na področju civilne zaščite leta 2023[6] ter strategije EU za unijo pripravljenosti leta 2025[7] s širšim medsektorskim področjem uporabe.

V tem poročilu sta preučena obvladovanje tveganj in krepitev odpornosti v EU s poudarkom na štirih tematskih področjih:

1. predvidevanje;
2. pripravljenost prebivalstva;
3. zgodnje opozarjanje in
4. odpornost civilne zaščite.

Zajeti sta dve ločeni obveznosti na podlagi sklepa o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite[8], in sicer **prvo poročilo o napredku v zvezi s cilji za odpornost na nesreče** v skladu s členom 34(2) ter **drugo poročilo o napredku na področju preprečevanja in obvladovanja tveganj** v skladu s členom 5(1), točka (g).

V poročilu je obravnavan **razvoj dogodkov na nacionalni ravni in ravni EU**, pri čemer se priznavajo določene omejitve zaradi različnega časovnega okvira in obsega razpoložljivih podatkov. **Nacionalna spoznanja** temeljijo na prispevkih držav članic in sodelujočih držav v skladu s členom 6 sklepa o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite, v katerih je poudarjen napredek, dosežen od objave poročila Komisije Preventiva pred tveganji nesreč v Evropi in njihovo obvladovanje[9] leta 2024. Ugotovitve teh nacionalnih spoznanj so podrobneje obravnavane v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem navedenemu poročilu.

[4] https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related.
[5] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en.
[6] COM(2023) 61 final z dne 8. februarja 2023.
[7] JOIN(2025) 130 final z dne 26. marca 2025.
[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:02013D1313-20210101.
[9] COM(2024) 130 final in SWD(2024) 130 final.

Razvoj dogodkov na **ravni EU** vključuje novejše pobude Komisije, namenjene napredku na področju ciljev za odpornost na nesreče in podpori obvladovanju tveganj v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite.

3. PREDVIDEVANJE

1. cilj za odpornost na nesreče: predvidevanje – izboljšanje ocenjevanja tveganja, predvidevanja in načrtovanja obvladovanja tveganj nesreč. 1. cilj je skupaj s spremljajočo vodilno pobudo za pripravo scenarijev dal nov zagon delovnim področjem, povezanim s predvidevanjem. V skladu z njim se poziva k izboljšanju uporabe predvidevanja in pristopov, ki upoštevajo več nevarnosti, ocenjevanja ranljivosti, čezmejnih in medsektorskih učinkov ter vključevanja znanja o tveganjih v načrtovanje preprečevanja in pripravljenosti.

3.1. POBUDE KOMISIJE

Dve ključni dejavnosti sta v letih 2023 in 2024 okrepili zmogljivost predvidevanja: (i) priprava scenarijev nesreč, ki so podlaga za načrtovanje mehanizma Unije na področju civilne zaščite, in (ii) izboljšanje podatkov o tveganjih za čezmejna tveganja.

3.1.1. Priprava scenarijev: novo orodje za krepitev pripravljenosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite na večje nesreče

V okviru **priprave scenarijev**, ki se je začela leta 2023 kot vodilna pobuda, je bilo v sodelovanju z nacionalnimi strokovnjaki, službami Komisije in raziskovalci ter na podlagi operativnega in znanstvenega znanja ter strokovnega znanja o tematskih politikah pripravljenih deset scenarijev nesreč na ravni EU. Ti scenariji zajemajo 16 naravnih nevarnosti in nevarnosti, ki jih povzroča človek, izbranih tako, da odražajo širino razvijajočega se okolja tveganj v EU, v njih pa so preučeni verjetni najslabši možni dogodki s čezmejnimi in medsektorskimi učinki[10].

Z analizo je bil pridobljen širok nabor ugotovitev, specifičnih za posamezne scenarije, hkrati pa je bilo ugotovljenih več medsektorskih prednostnih področij za okrepljeno ukrepanje (*glej okvir 1 v nadaljevanju*). Rezultati se upoštevajo pri načrtovanju preprečevanja in pripravljenosti na ravni EU, vključno z določitvijo ciljev za odzivne zmogljivosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite ter krepitvijo usklajevanja med civilno zaščito in drugimi področji politike. Priprava scenarijev je načrtovana kot stalen proces: v odziv na spreminjajoča se tveganja in prednostne naloge politike se lahko pripravijo dodatni scenariji, obstoječi pa spremenijo.

3.1.2. Zbiranje podatkov o tveganjih na ravni EU za oceno in obvladovanje čezmejnih tveganj

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite je vlagal v krepitev baze znanja, potrebne za obvladovanje tveganj s predvidevanjem, med drugim prek **vozlišča podatkov o tveganjih**, ki je bilo razvito v centru znanja za obvladovanje tveganja nesreč v okviru Skupnega raziskovalnega središča.

Vozlišče podatkov o tveganjih je bilo vzpostavljeno, da bi rešili dolgoletni izziv razdrobljenih in nedoslednih podatkov o tveganjih na ravni EU ter podprli obvladovanje tveganj nesreč in prilagajanje podnebnim spremembam. Kot osrednja platforma zagotavlja brezplačen dostop do urejenih, na dokazih temelječih naborov podatkov o nevarnostih, izpostavljenosti, ranljivosti

[10] Scenariji vključujejo hudo jedrsko nesrečo; ekstremno zimsko vreme s kibernetsko komponento; ekstremni vročinski val; energetsko krizo v Uniji; hudo pandemijo; oboroženi spopad; teroristični napad; cunami, ki ga je povzročil potres; onesnaženje celinskih voda in obalnih območij ter vulkanski izbruh. Scenariji zaradi občutljive narave njihove vsebine niso javno dostopni.

ter škodi in izgubah zaradi nesreč. Sedanja prizadevanja so usmerjena v povečanje števila in kakovosti teh naborov podatkov z vključitvijo ocen nevarnosti, izpostavljenosti prebivalstva, stavb in kritične infrastrukture ter večdimenzionalne ranljivosti za celovit pregled tveganj nesreč in ozaveščanje javnosti.

Okvir 1: Spoznanja, pridobljena s pripravo scenarijev nesreč v EU: pet prednostnih področij za okrepljeno ukrepanje

i. Odzivne zmogljivosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite: treba je dodatno okrepiti zmogljivosti za operativno odzivanje, vključno z nadaljnjim razvojem in diverzifikacijo rezerve rescEU[11];

ii. medsektorsko usklajevanje: večji poudarek je treba nameniti pristopu, ki upošteva vse nevarnosti, medsektorskemu usklajevanju in sodelovanju z akterji zunaj področja civilne zaščite, da bi se bolje pripravili na kompleksne izredne razmere;

iii. znanje in obveščanje o tveganjih: izboljšati je treba predvidevanje, prepoznavanje tveganj, obveščanje, pripravljenost prebivalstva in zgodnje opozarjanje;

iv. vključevanje ranljivih skupin: posebne potrebe ranljivih skupin in invalidov bi bilo treba bolj sistematično vključevati v ureditve za preprečevanje, pripravljenost in odzivanje;

v. financiranje: okrepljeni in prožnejši mehanizmi financiranja bi lahko pripomogli k odzivu na medsektorske, dolgotrajne in čezmejne nesreče.

3.2. NACIONALNE POBUDE

Poročila držav članic in sodelujočih držav[12] v zvezi s predvidevanjem kažejo, da se metodologije za ocenjevanje tveganj stalno razvijajo ter da je bil na več področjih dosežen napredek. Čeprav so tradicionalne ocene posameznih tveganj še vedno najpogostejši pristop, **se vse več pozornosti namenja pristopom, ki upoštevajo vse nevarnosti, ter preučevanju sestavljenih tveganj in kaskadnih učinkov**, zlasti v zvezi s kritično infrastrukturo. Vse več pozornosti se namenja tudi nastajajočim tveganjem, pri čemer zdaj več kot tretjina držav pri prepoznavanju tveganj uporablja metode predvidevanja in napovedovanja. Med temi državami so Belgija, Irska in Nizozemska v svoje postopke ocenjevanja tveganj vključile obzorno preiskovanje[13].

Še vedno so najpogosteje sporočena tveganja poplave, ekstremni vremenski dogodki, jedrske in radiološke nesreče, suša ter tveganja, povezana z zdravjem (človeškega ali živalskega izvora). Zaradi spreminjajočega se okolja tveganj pa je treba **upoštevati nove grožnje in scenarije, zlasti na področju varnosti**. Povečuje se ozaveščenost o tveganjih, ki jih povzroča človek, vključno z industrijskimi in jedrskimi nesrečami, motnjami v kritični infrastrukturi in kibernetskimi napadi. Poročanje o okoljskih in kemičnih tveganjih se je od leta 2015 znatno povečalo, poročanje o prometnih tveganjih pa se je najbolj povečalo po letu 2020.

Države vse pogosteje ocenjujejo ranljivost območij, sektorjev in prebivalstva ter količinsko opredeljujejo vplive nesreč na ljudi, gospodarstvo in okolje. Več držav je v svoje ocene tveganja

[11] rescEU je bil vzpostavljen kot strateška rezerva evropskih zmogljivosti in zalog za odzivanje na nesreče, ki jo v celoti financira EU. Vključuje floto letal in helikopterjev za gašenje požarov, letalo za medicinsko evakuacijo ter več ključnih zalog.

[12] Države, ki sodelujejo v mehanizmu Unije na področju civilne zaščite, so Albanija, Bosna in Hercegovina, Islandija, Moldavija, Črna gora, Severna Makedonija, Norveška, Srbija, Turčija in Ukrajina.

[13] Obzorno preiskovanje je metoda predvidevanja za sistematično odkrivanje zgodnjih znakov potencialno pomembnega razvoja dogodkov, glej tudi https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/horizon-scanning-tips.

vključilo vplive podnebnih sprememb, pri čemer upoštevajo tudi politične in družbene posledice podnebnih sprememb, kot so podnebne migracije. To kaže na vse večje razumevanje povezav med obvladovanjem tveganj nesreč in prilagajanjem podnebnim spremembam, pri čemer se **podnebne spremembe štejejo za ključni dejavnik tveganja**.

Nacionalna poročila kažejo **napredek pri zbiranju podatkov o izgubah zaradi nesreč**, pri čemer Španija, Portugalska in Madžarska omenjajo razvoj enotne nacionalne zbirke podatkov. Kljub splošnemu priznavanju pomena podatkov o izgubah in škodi za analizo tveganj in načrtovanje še vedno obstajajo znatne vrzeli, kot sta neobstoj enotnega nacionalnega sistema za konsolidacijo podatkov in omejena pokritost pri zbiranju podatkov.

3.3 NADALJNJI UKREPI

Strategija EU za unijo pripravljenosti določa usmeritev za prihodnje delo, pri čemer poudarja pomen predvidevanja in pristopa k pripravljenosti, ki upošteva vse nevarnosti. Za uresničitev te vizije je bistveno, da se razvijejo zmogljivosti za predvidevanje in ocenjevanje najrazličnejših scenarijev nesreč ter pripravo nanje, s poudarkom na medsektorskih ranljivostih, sestavljenih tveganjih in kaskadnih učinkih.

V prihodnjih letih bodo za pridobitev znanja in vpogledov, potrebnih za sprejemanje odločitev, ključne stalne naložbe v znanost, visokokakovostne podatke in analitične zmogljivosti. Priprava scenarijev nesreč na ravni EU je bil pomemben korak naprej pri načrtovanju pripravljenosti, saj se tako dokazi, ki temeljijo na tveganju, prenesejo na dogovorjene predpostavke načrtovanja za mehanizem Unije na področju civilne zaščite. Celovita ocena tveganja na ravni EU, načrtovana za leto 2026, bo ključno orodje za okrepitev dokazne podlage za širše medsektorsko preprečevanje in pripravljenost. Ta ocena bi morala zagotoviti dodatno podporo in dokaze za nacionalna prizadevanja za obvladovanje tveganj ter usmerjati strateške naložbe v odpornost po vsej EU, s čimer bi pripomogla k odpravi vztrajnih vrzeli v podatkih o tveganju nesreč in izgubah zaradi nesreč, ki zdaj ovirajo predvidevanje na nacionalni ravni in ravni EU.

V zvezi s tveganji, povezanimi s podnebjem, je za učinkovito predvidevanje potrebna tesnejša povezava med obvladovanjem tveganj nesreč in prilagajanjem podnebnim spremembam. V okviru misije EU Prilagajanje podnebnim spremembam se že ustvarjajo znanje in rešitve v podporo tem prizadevanjem, misija pa bo še naprej lajšala sodelovanje med akterji na področju podnebnih tveganj in tveganj nesreč na evropski, nacionalni in regionalni ravni ter pomagala usklajevati kratko- in srednjeročno pripravljenost z dolgoročnim načrtovanjem prilagajanja na nevarnosti, povezane s podnebjem.

Krepitev zmogljivosti predvidevanja bi se morala razširiti tudi onkraj EU, zlasti v sosednje države, ki so pogosto v prvi bojni vrsti pri spopadanju z nastajajočimi tveganji in lahko imajo pomembno vlogo pri blažitvi negativnih učinkov prelivanja. Številne od teh partneric zdaj nimajo podatkov o tveganjih in institucionalnih zmogljivosti, potrebnih za pripravljenost s predvidevanjem, zato bi se z odpravo teh vrzeli okrepila tudi odpornost EU.

4. PRIPRAVLJENOST PREBIVALSTVA

2. cilj za odpornost na nesreče: priprava – povečanje ozaveščenosti o tveganjih in pripravljenosti nanje med prebivalstvom. 2. cilj spodbuja javni dostop do informacij o tveganjih, sprejemanje ukrepov za pripravljenost ter kulturo preprečevanja in udeležbe državljanov. Cilj vključuje ambiciozen specifični cilj: do leta 2030 bi se moralo 90 %

prebivalstva EU zavedati tveganj nesreč v svoji regiji[14]. Leta 2024 je ta delež znašal 67 %, kar kaže, da je mogoče doseči napredek[15].

Čeprav so za obveščanje javnosti o tveganjih in pripravljenosti odgovorni nacionalni organi, lahko mehanizem Unije na področju civilne zaščite podpre nacionalna prizadevanja z izmenjavo znanja, krepitvijo zmogljivosti in finančno pomočjo za nacionalne in čezmejne pobude.

4.1. POBUDE KOMISIJE

4.1.1. Vodilna pobuda preparEU

Komisija je v podporo uresničevanju 2. cilja za odpornost na nesreče začela **vodilno pobudo *preparEU***. V okviru tega so bili z evidentiranjem praks obveščanja o tveganjih po vsej EU ter posvetovanji z državami članicami in sodelujočimi državami opredeljeni skupne potrebe in skupna področja, na katerih bi ukrepanje na ravni EU lahko prineslo dodano vrednost (*glej okvir 2*). Pri tem se je pokazalo, da je okolje obveščanja o tveganjih bogato, a razdrobljeno, številne dragocene pobude pa so razpršene in težko dostopne za vzajemno učenje. V odziv na ugotovljene potrebe je **Komisija pripravila sveženj za krepitev zmogljivosti**, ki vključuje:

- zbirko dobrih praks in podpornega gradiva na platformi mreže znanja Unije na področju civilne zaščite[16],
- usposabljanje EU za strokovnjake na področju obveščanja o tveganjih,
- izkustveno skupnost za povezovanje strokovnjakov in olajšanje vzajemnega učenja.

Komisija je leta 2024 **objavila priročnik o dobrih praksah ozaveščanja o tveganju požarov v naravi**[17], s katerim je obravnavala ključno vprašanje, saj je 96 % požarov v naravi posledica človekovega delovanja[18]. V priročniku so predstavljene pobude po vsej EU in širše, pri čemer so poudarjeni ključni dejavniki, ki prispevajo k ozaveščanju, kot so razvoj ciljno usmerjenih strategij obveščanja, sodelovanje med sektorji in ravnmi upravljanja, vključevanje deležnikov, prilagajanje sporočil lokalnim razmeram, zagotavljanje stalnega financiranja ter povezovanje znanosti in prakse.

Razumevanje, kako ljudje dojemajo tveganja in se odzivajo na nasvete o pripravljenosti, je prav tako ključno za ozaveščanje. V okviru tega Skupno raziskovalno središče Komisije izvaja vedenjske študije, da bi razumeli, kako posamezniki razumejo obveščanje o tveganju in se nanj odzivajo. Ugotovitve, pridobljene pri tem delu, lahko pomagajo izboljšati zasnovo javnih sporočil in pristopov, poleg večje ozaveščenosti pa spodbujajo tudi izvajanje ukrepov za pripravljenost.

Okvir 2: Pilotni projekt *preparEU* – s skupnimi močmi za pripravljenost prebivalstva

Države članice in sodelujoče države imajo pomembno vlogo pri spodbujanju vodilne pobude *preparEU*. Nacionalni organi civilne zaščite iz Švedske, Norveške, Španije in Belgije so

[14] Priporočilo Komisije o ciljih Unije za odpornost na nesreče, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=CELEX%3A32023H0215%2801%29&qid=1676531610023.

[15] Poročilo o posebni raziskavi Eurobarometer 541 EU Civil protection (Civilna zaščita EU), ključne ugotovitve, str. 7, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2977.

[16] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu.

[17] Wildfire risk awareness good practice note.pdf.

[18] https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/5afff469-a62c-11ef-85f0-01aa75ed71a1.

preučili, kako bi lahko evropska razsežnost dopolnila in podprla nacionalne dejavnosti obveščanja o tveganjih. V pilotnem projektu, ki ga financira EU, so bila opredeljena naslednja področja ukrepanja za izboljšanje ozaveščenosti o tveganjih in pripravljenosti nanje v EU:

i. *osnove samostojne pripravljenosti – smernice za pripravljenost gospodinjstev, s katerimi se obravnavajo splošne in univerzalne potrebe;*
ii. *učni program za šole – vključevanje pripravljenosti na nesreče v šolske učne načrte za spodbujanje kulture pripravljenosti že od zgodnjega otroštva;*
iii. *ranljive skupine – vzpostavljanje stikov z ranljivimi skupinami in njihovo vključevanje (tudi: smernice za podporo strokovnjakom pri izvajanju vključujočega obveščanja o tveganjih);*
iv. *dan (dnevi) preparEU – predlagan letni dogodek na ravni EU, namenjen ozaveščanju javnosti o samostojni pripravljenosti in odpornosti na tveganja;*
v. *spletno vozlišče za obveščanje o tveganjih in pripravljenost nanje – predlagano spletno odložišče za izmenjavo informacij in orodij, povezanih z obveščanjem javnosti o tveganjih po vsej EU.*

Ta priporočila bodo pomagala oblikovati izvajanje ukrepov Komisije v zvezi z vodilno pobudo preparEU in pripravljenostjo prebivalstva.

4.1.2. Raziskava Eurobarometer o ozaveščenosti prebivalstva o tveganjih in pripravljenosti nanje

Da bi lahko celovito razumeli ozaveščenost javnosti o tveganjih in pripravljenost nanje po vsej EU, je Komisija izvedla **prvo raziskavo Eurobarometer** o tej temi, ki je bila objavljena septembra 2024[19]. V okviru raziskave so bili preučeni različni vidiki ozaveščenosti o tveganjih in pripravljenosti nanje, vključno z zaznanimi tveganji, viri informacij in zanimanjem za sodelovanje v dejavnostih na področju pripravljenosti.

Ključne ugotovitve raziskave kažejo, da **številni Evropejci niso dovolj ozaveščeni o nesrečah in pripravljeni nanje**. Približno polovica anketirancev meni, da niso dobro pripravljeni na lokalna tveganja, približno dve tretjini pa, da potrebujejo več informacij, da bi se lahko pripravili na nesreče ali izredne razmere. Ravni pripravljenosti so omejene, saj se približno polovica anketirancev počuti nepripravljene na nesreče, poleg tega se ravni močno razlikujejo glede na dejavnike, kot so država, dohodek, izobrazba ter mestno ali podeželsko okolje.

V raziskavi so bila poudarjena področja za izboljšave, vključno z nizko udeležbo skupnosti in omejeno odpornostjo na motnje v delovanju kritičnih storitev. Pokazalo pa se je tudi veliko zaupanje v službe za ukrepanje v izrednih razmerah ter želja po informacijah o pripravljenosti na nesreče, kar ponuja priložnost, da se na podlagi teh prednosti izboljšata splošna ozaveščenost o tveganjih in pripravljenost nanje.

4.2. NACIONALNE POBUDE

Podatki držav članic in sodelujočih držav poudarjajo pomen obveščanja javnosti o tveganjih in pripravljenosti, pri čemer so države dosegle napredek pri najrazličnejših dejavnostih.

Več držav zdaj javnosti omogoča dostop do informacij o tveganjih, pri čemer jih 23 objavlja rezultate svojih ocen tveganj na uradnih spletiščih in te ugotovitve uporablja za podporo prizadevanjem za pripravljenost. Na primer, Finska in Črna gora javno objavljene rezultate

[19] https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3228.

ocen tveganj upoštevata pri usposabljanju in vajah za pripravljenost. Danska in Irska izvajata raziskave o zaznavanju tveganj in pripravljenosti državljanov.

Države članice in sodelujoče države so uvedle nove pristope k obveščanju in ozaveščanju o tveganjih, kot so didaktične igre in nacionalni dan ali teden civilne zaščite. Spletišča in internet so še naprej najpogosteje navedeni kanali za obveščanje, vendar sta se tudi število kampanj ozaveščanja o tveganjih in uporaba tiskanega gradiva v primerjavi z letom 2020 podvojila. Nordijske države so začele pobude za ozaveščanje javnosti, kot so kampanje o pripravljenosti gospodinjstev, izobraževalni viri in informativne brošure za povečanje pripravljenosti družbe na izredne razmere in morebitne konflikte.

Nacionalne dejavnosti ozaveščanja in obveščanja o tveganjih so usmerjene v specifične skupine, vključno z ranljivimi skupinami, sezonskimi prebivalci in starejšimi. Glavna ciljna skupina teh pobud so pogosto učenci in mladi. Na primer, Češka ima celovit šolski program, v okviru katerega se učenci učijo, kako poklicati številke za klic v sili, kako ravnati v nevarnih razmerah ter kako razumeti signale za zaščito in sirene. Dejavnosti za spodbujanje varnega vedenja v vsakdanjem življenju in v izrednih razmerah se izvajajo tudi za starejše občane in invalide, na primer avstrijske olimpijade za otroke in starejše.

4.3. Nadaljnji ukrepi

Kljub napredku še vedno obstajajo znatne vrzeli v ozaveščenosti javnosti o tveganjih in pripravljenosti nanje, kar kaže, da so potrebne učinkovitejše in bolj vključujoče strategije obveščanja. Kot kažejo ugotovitve raziskave Eurobarometer, se preveč državljanov počuti premalo obveščene ali premalo pripravljene na nesreče, nacionalni organi pa se soočajo z izzivi pri merjenju učinka pobud za obveščanje in prenosu informacij v spremembe vedenja. Dokazi kažejo tudi, da je potrebno večje vključevanje ranljivih skupin (kot so študenti, učenci in mladi, invalidi, starejši in priseljenci) v prizadevanja za obveščanje in pripravljenost.

Za odpravo teh vrzeli je potreben bolj proaktiven, vključujoč in participativen pristop, ki vključuje naložbe v izobraževanje, vključevanje skupnosti in državljanov, krepitev zaupanja ter spodbujanje medgeneracijske pripravljenosti, osredotočene na odpornost. Strategija EU za unijo pripravljenosti bo ta prehod podpirala z vsedružbenim pristopom za spodbujanje kulture pripravljenosti in odpornosti po vsej EU. Sinergije s strategijo notranje varnosti ProtectEU bodo pripomogle h krepitvi obveščanja o različnih tveganjih in grožnjah, pri tem pa podpirale usklajeno javno obveščanje in spodbujale bolj vsestransko pripravljenost prebivalstva po vsej EU.

Pobuda preparEU bo imela ključno vlogo pri uresničevanju vizije strategije EU za unijo pripravljenosti, med drugim z ukrepi za spodbujanje najmanj 72-urne samozadostnosti prebivalstva v izrednih razmerah in krizah. EU bo v podporo nacionalnim organom pri obveščanju o tveganjih pripravila smernice, konec leta 2025 začela pilotno usposabljanje in organizirala vsakoletni dan pripravljenosti EU. Dodatni ukrepi bodo vključevali spodbujanje pripravljenosti prek izobraževalnih in mladinskih programov ter izvajanje novih raziskav za podporo oblikovanju politike in prakse.

Morda bo treba državljane tudi bolje pripraviti za zagotavljanje osnovne zdravstvene podpore v kriznih razmerah, vključno z vojnimi scenariji, in sicer s pobudami, kot so kompleti za usposabljanje za prvo pomoč ali vzpostavitev rezerve za zdravje državljanov.

Za pripravljenost EU bo pomembno tudi, da se izboljša pripravljenost prebivalstva v neposrednem sosedstvu EU, zlasti v Sredozemlju, saj lahko nezadostna odpornost v tujini privede do povečanega pritiska zaradi razseljevanja in drugih učinkov prelivanja, ki neposredno vplivajo na Unijo.

5. ZGODNJE OPOZARJANJE

3. cilj za odpornost na nesreče: opozarjanje – krepitev zgodnjega opozarjanja. Komisija in države članice so na podlagi 3. cilja v okviru svojih pristojnosti usmerile dodatna prizadevanja v izboljšanje zmogljivosti za napovedovanje, odkrivanje in javno opozarjanje, ki so bistveni element obvladovanja tveganj s predvidevanjem.

Sistemi zgodnjega opozarjanja so **splošno priznani kot eno najučinkovitejših orodij za reševanje življenj in zmanjševanje izgub, povezanih z nesrečami**[20], ter so osrednjega pomena za nacionalna in mednarodna prizadevanja za pripravljenost. Združeni narodi spodbujajo ukrepe za vključujoče sisteme zgodnjega opozarjanja na več nevarnosti s svojo vodilno pobudo *Zgodnje opozarjanje za vse*[21].

V EU so za zgodnje in javno opozarjanje odgovorni predvsem nacionalni organi. **Mehanizem Unije na področju civilne zaščite ima dopolnilno vlogo**, pri čemer razvija nadnacionalna orodja, krepi zmogljivosti ERCC za situacijsko zavedanje ter zagotavlja tehnično in finančno pomoč za nacionalne zmogljivosti zgodnjega opozarjanja.

5.1. POBUDE KOMISIJE

Komisija je razvila **širok nabor sistemov zgodnjega opozarjanja in obveščanja** (*glej okvir 3*), ki jih lahko uporabljajo tudi javni organi držav članic, da dopolnijo svoja nacionalna orodja. Med njimi so pobude, ki so opisane v nadaljevanju ter pomembno prispevajo k podpiranju civilne zaščite in obvladovanja tveganj nesreč.

Okvir 3: Sistemi zgodnjega opozarjanja in obveščanja

i. **Katalog 27 sistemov na ravni EU, ki zajemajo različne vrste nevarnosti**, je na voljo nacionalnim organom civilne zaščite ter podpira spremljanje tveganj in sprejemanje odločitev.

ii. **Globalni sistem za spremljanje razmer (GSS)** je enotna platforma, ki združuje podatke iz različnih sistemov zgodnjega opozarjanja in obveščanja na ravni EU ter krepi zmogljivost ERCC za spremljanje razvijajočih se groženj in predvidevanje morebitnih kritičnih učinkov. Platforma je **na voljo tudi nacionalnim organom civilne zaščite**.

iii. **Storitev programa Copernicus za ravnanje v izrednih razmerah (CEMS)**, v okviru katere se zagotavljajo storitve zgodnjega opozarjanja na poplave, požare v naravi in suše, izdelujejo zemljevidi v podporo odzivanju, okrevanju in preventivnim ukrepom ter ustvarjajo podatki o izpostavljenosti za pomoč pri opredelitvi ogroženih območij in sredstev.

iv. **Evropsko znanstveno partnerstvo za naravne nesreče (ENHSP)** ERCC med sezono požarov v naravi v realnem času zagotavlja strokovno spremljanje razmer v zvezi s požari

[20] Na primer: https://wmo.int/topics/early-warning-system; https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/sendai-framework-action/early-warnings-for-all.
[21] https://www.un.org/en/climatechange/early-warnings-for-all.

v naravi po vsej Evropi. Da bi lahko ERCC koristi tega delil z državami članicami in sodelujočimi državami, je začel program, ki nacionalnim organom omogoča, da za bližajoče se izredne razmere od ENHSP in evropskega znanstvenega partnerstva za antropogene nevarnosti (EAHSP) zahtevajo zgodnje ocene v zvezi z radiološkimi in jedrskimi nevarnostmi.

Komisija pripravlja nove pobude, vključno z razvojem orodja, izdelanega z umetno inteligenco, v okviru pobude za umetno inteligenco za javno dobro. Orodje, ki je vključeno v svetovni informacijski sistem za požare v naravi, bo uporabljalo algoritme umetne inteligence za modeliranje napovedi požarne nevarnosti, odkrivanje požarnih dogodkov in predvidevanje obnašanja požarov.

Še en pomemben prihajajoči korak naprej je **satelitska storitev za opozarjanje na izredne razmere iz sistema Galileo**, ki bo zagotovila satelitski kanal za opozarjanje ljudi na oddaljenih ali manj povezanih območjih, tudi kadar prizemna omrežja ne bodo na voljo. S to dodatno presežno zmogljivostjo se bo okrepila odpornost sistemov javnega opozarjanja ter pokazala dodana vrednost vesoljskega programa EU pri podpiranju civilne zaščite in obvladovanja tveganj nesreč. Storitev, ki se zdaj pilotno preskuša v več državah članicah, naj bi začela delovati na začetku leta 2026.

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite prav tako **podpira nacionalne in mednarodne pobude za zgodnje opozarjanje**, kot je pobuda CoastWAVE Medvladne oceanografske komisije Unesca[22], katere cilj je pripraviti obalne skupnosti v severovzhodnem Atlantiku in Sredozemlju na cunamije in druge obalne nevarnosti. Pobuda, ki temelji na tesnem sodelovanju med nacionalnimi in lokalnimi organi za ukrepanje v izrednih razmerah, znanstveniki in obalnimi skupnostmi, je že podprla skupnosti na Cipru, v Grčiji, Španiji, Turčiji, Egiptu in Maroku.

EU je dosegla znaten napredek na področju **javnega opozarjanja** s členom 110 Evropskega zakonika o elektronskih komunikacijah (Direktiva (EU) 2018/1972), v skladu s katerim morajo države članice omogočiti, da se v izrednih razmerah opozorila pošljejo neposredno na mobilne telefone posameznikov. Večina držav je to že uvedla, nekatere pa postopek še zaključujejo.

5.2. NACIONALNE POBUDE

Podatki držav članic in sodelujočih držav kažejo na bolj razširjeno uporabo sistema zgodnjega opozarjanja. Vendar so razpoložljive informacije o metodologijah in infrastrukturi za zmogljivosti spremljanja, odkrivanja in napovedovanja nevarnosti še vedno omejene.

V primerjavi z letom 2020 **se je povečalo število držav, ki poročajo, da imajo vzpostavljen sistem zgodnjega opozarjanja za zgodnje odkrivanje nevarnosti za vsa ključna tveganja**, pri čemer so najpogosteje sporočeni ekstremni vremenski dogodki, jedrska in radiološka tveganja ter poplave. Države so poročale tudi o sistemih zgodnjega opozarjanja za tveganja, o katerih se prej ni poročalo, kot sta onesnaževanje in množične migracije, kar kaže, da se pokritost sistemov zgodnjega opozarjanja postopoma širi.

Vse pogostejše so tudi povezave med sistemi zgodnjega opozarjanja na evropski in svetovni ravni, pri čemer je več držav kot leta 2020 navedlo, da je njihov nacionalni sistem povezan s

[22] https://tsunami.ioc.unesco.org/en/articles/coastwave.

sistemi zgodnjega opozarjanja na evropski ali svetovni ravni. Vendar pa je le manj kot deset držav poročalo o ureditvah čezmejnega sodelovanja v zvezi s sistemi zgodnjega opozarjanja, kar kaže, da so možne izboljšave. Nekatere države so navedle, da so uporabile podporo donatorjev, da so razširile svoje sisteme javnega opozarjanja in tako okrepile zmogljivosti za javno opozarjanje.

5.3. Nadaljnji ukrepi

Tehnologija in znanje o tveganjih zagotavljata temelje, vendar je učinkovito zgodnje opozarjanje v veliki meri odvisno od organizacijskih in človeških dejavnikov. Za zagotovitev, da zgodnjim opozorilnim signalom sledijo pravočasna in vključujoča opozorila prebivalstvu, načrti ukrepov v izrednih razmerah in premišljeni individualni odzivi, bodo potrebna stalna prizadevanja. Kot je navedeno v strategiji EU za unijo pripravljenosti, prednostne naloge na ravni EU vključujejo nadaljnjo okrepitev sistema CEMS, spodbujanje njegove uporabe in vključevanja v nacionalne sisteme ter spodbujanje interoperabilnih rešitev za več nevarnosti.

ERCC bo še naprej razvijal in izpopolnjeval svoje zmogljivosti za situacijsko zavedanje. Čeprav nova platforma GSS pomeni velik korak naprej, obstajajo možnosti za dodatne izboljšave z vključitvijo sektorskega spremljanja za zagotavljanje vpogledov v motnje kritičnih storitev, kot so energetika, promet ali zdravstveno varstvo, v skoraj realnem času, da se podpre celovitejše situacijsko zavedanje s predvidevanjem[23].

Ker je učinkovito zgodnje opozarjanje odvisno tudi od zanesljivih organizacijskih in človeških dejavnikov, bosta ozaveščanje in pripravljenost prebivalstva ključna za to, da se zgodnja opozorila pretvorijo v življenjsko pomembne ukrepe. Z uvedbo satelitske storitve za opozarjanje na izredne razmere iz sistema Galileo leta 2026 naj bi se zmogljivosti javnega opozarjanja ter doseg in presežna zmogljivost sistema znatno povečali.

Da bi se zagotovila učinkovitost sistema zgodnjega opozarjanja, bodo potrebna stalna prizadevanja za krepitev temeljnih procesov, spodbujanje vključevanja, razvoj pristopov, ki upoštevajo več nevarnosti, in krepitev čezmejnega povezovanja sistema zgodnjega opozarjanja. Ta prizadevanja bo usmerjala strategija EU za unijo pripravljenosti, na podlagi katere se bosta prednostno obravnavala razvoj in uporaba orodij na ravni EU, medsektorske zmogljivosti ERCC za spremljanje pa se bodo razširile, da bi se podprlo celovitejše situacijsko zavedanje.

To strokovno znanje bi se lahko skupaj s potrebnimi sistemi in zmogljivostmi souporabljalo tudi z organi v najbližjem sosedstvu EU, da bi se okrepile njihove zmogljivosti ter sinergije in interoperabilnost.

6. ODPORNOST CIVILNE ZAŠČITE

4. cilj za odpornost na nesreče – odzivanje se osredotoča na krepitev odzivne zmogljivosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Da bi bil mehanizem Unije na področju civilne zaščite v vse kompleksnejšem okolju tveganj še naprej primeren in bi spodbujal pripravljenost, je osredotočen na razvoj **zmogljivosti za odzivanje na izredne razmere**, kot so specializirana oprema in ekipe ter s tem povezane zmogljivosti. Ta prizadevanja so upoštevana v nedavno

[23] COM(2025) 286 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=celex:52025DC0286.

sprejetem poročilu Komisije o napredku na področju zmogljivosti in v ustreznem delovnem dokumentu služb Komisije[24].

5. cilj za odpornost na nesreče – varovanje je usmerjen v krepitev odpornosti civilne zaščite v skladu z okviri EU in Nata za krepitev odpornosti ključnih družbenih funkcij, kot so Direktiva (EU) 2022/2557 o odpornosti kritičnih subjektov[25] in Natove osnovne zahteve glede odpornosti. Spodbuja izboljšanje neprekinjenega poslovanja, krepitev medsektorskega in čezmejnega usklajevanja, upravljanje sporočanja in obveščanja o tveganjih ter partnerstva z zasebnim sektorjem, civilno družbo in prostovoljskimi organizacijami. Spodbuja tudi ocenjevanje in učenje po nesrečah za izboljšanje pripravljenosti, odzivanja in preprečevanja.

6.1 POBUDE KOMISIJE

6.1.1 Vodilna pobuda za stresno testiranje centrov za operacije v izrednih razmerah

Komisija je za izboljšanje **neprekinjenega poslovanja operacij v izrednih razmerah v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite** začela vodilno pobudo z dvema glavnima komponentama: (i) stresnim testiranjem neprekinjenega poslovanja ERCC ter (ii) podporo nacionalnim kontaktnim točkam pri njihovih lastnih testih s prostovoljno metodologijo in izmenjavo izkušenj. V okviru tega se ocenjujejo ključni elementi neprekinjenega poslovanja, kot so opredelitev bistvenih funkcij, objektov in opreme, človeški viri in usklajevanje, komunikacijski delovni postopki ter izvajanje vaj.

Do zdaj so **stresne teste izvedli deset držav in ERCC**, ki so delili svoje pristope in pridobljena spoznanja. Pobuda je pripomogla k ozaveščanju o neprekinjenem poslovanju in opredelitvi področij, na katerih so potrebne izboljšave. Leta 2025 se je nadaljevala z delavnicami za izmenjavo izkušenj, pridobljenih pri nacionalnih dejavnostih, in pripravo nezavezujočih smernic o neprekinjenem poslovanju v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Da bi Komisija zagotovila stalne izmenjave o neprekinjenem delovanju 24 ur na dan in sedem dni v tednu v primeru motenj, bo ustanovila posebno strokovno skupino. Spoznanja, pridobljena s to pobudo, lahko prispevajo k prizadevanjem za zagotavljanje neprekinjenosti ključnih družbenih funkcij v okviru strategije EU za unijo pripravljenosti.

6.1.2 Preskušanje pripravljenosti in usklajevanja v kompleksnih krizah

ERCC je leta 2024 vodil **obsežno vajo EU Integrated Resolve 2024 – vzporedna in usklajena vaja (EU IR24 – PACE)** za preverjanje pripravljenosti na ravni EU na kompleksne, hibridne krize. V okviru vaje so bile preskušene funkcije mehanizma Unije na področju civilne zaščite in ERCC, pri čemer je bila ocenjena njuna uspešnost v kompleksni krizi, v kateri je potrebno medsektorsko, čezmejno in civilno-vojaško usklajevanje. Sodelovalo je več kot 900 udeležencev, vključno z načrtovalci in udeleženci usposabljanj iz služb Komisije, Evropske službe za zunanje delovanje, agencij EU, Sveta, 24 držav članic, Norveške, Združenih držav Amerike in Nata.

Istega leta se je mehanizem Unije na področju civilne zaščite odzval na skupno zahtevo Estonije, Latvije in Litve za oceno njihove pripravljenosti in **odziva na množične evakuacije**.

[24] SWD(2025) 146 final (strani 23–44), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025SC0146.
[25] https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj/slv.

Skupina 20 strokovnjakov iz držav članic je ocenila nacionalne postopke množične evakuacije, regionalno sodelovanje, pripravljenost javnosti in vlogo mehanizma Unije na področju civilne zaščite v takih scenarijih ter pripravila priporočila na področjih, kot so načrtovanje, zasilna nastanitev, medicinska evakuacija ter strategije za zmanjšanje kemičnih, bioloških, radioloških in jedrskih (CBRN) tveganj. Strokovnjaki so pri tem delu sodelovali s predstavniki državnih in občinskih institucij ter nevladnih organizacij.

6.1.3 Spoznanja, pridobljena z aktivacijami mehanizma Unije na področju civilne zaščite, za preprečevanje, pripravljenost in odzivanje

Program pridobljenih izkušenj, vzpostavljen v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite, državam članicam in sodelujočim državam omogoča, da razmislijo o izkušnjah, povezanih z aktivacijami mehanizma, ter opredelijo področja, na katerih so potrebne izboljšave, pri odzivanju, pripravljenosti in preprečevanju. V okviru navedenega programa poleg splošnih srečanj potekajo tudi posebna srečanja, osredotočena na posebne teme, kot so požari v naravi, poplave, odziv na velike potrese ali konzularne evakuacije, ki zajemajo dejavnosti preprečevanja, pripravljenosti in odzivanja. Na podlagi teh srečanj so bili sprejeti ukrepi, kot so vnaprejšnje nameščanje gasilcev in krepitev pripravljenosti Evrope za boj proti požarom v naravi, med drugim s povečanjem zmogljivosti rescEU za gašenje gozdnih požarov iz zraka.

Kadar so države članice in sodelujoče države večkrat aktivirale mehanizem Unije na področju civilne zaščite za isto vrsto nesreč, je Komisija **v skladu s členom 6(4) sklepa o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite** izvedla temeljite analize okoliščin in ukrepov za **izboljšanje preprečevanja in pripravljenosti**. Komisija dejavno sodeluje z nacionalnimi organi v dialogih za okrepitev ukrepov za preprečevanje in pripravljenost ter nudi podporo EU za ta postopek.

6.2 NACIONALNE POBUDE

Organi civilne zaščite so obsežno sodelovali na medsektorski ravni, pri čemer je ta trend pospešila pandemija COVID-19. Številne države poročajo, da imajo vzpostavljene stalne strukture za usklajevanje prizadevanj med različnimi sektorji, upravnimi ravnmi in deležniki. Nacionalne ocene tveganja na primer že dolgo temeljijo na medsektorskih in večdeležniških pristopih. Vendar pa **nacionalna poročila in medsebojni pregledi še naprej kažejo, da je treba celostne pristope k načrtovanju in izvajanju dodatno izboljšati**. Čeprav se številne države posvetujejo z zasebnim sektorjem, zlasti z upravljavci kritične infrastrukture, te izmenjave pogosto potekajo na *ad hoc* osnovi.

Kar zadeva čezmejno sodelovanje, države članice in sodelujoče države poročajo o **različnih dvostranskih in večstranskih sporazumih o sodelovanju s sosednjimi državami ter regionalnimi in mednarodnimi organizacijami**. Med pomembnimi primeri dobre prakse so nordijska regija, države Beneluksa in regija Baltskega morja, kjer vzpostavljene strukture sodelovanja olajšujejo krizno usklajevanje, izmenjavo informacij o tveganjih, medsebojno pomoč in skupne vaje.

Čeprav je odpornost civilne zaščite odvisna od **ustreznega in prožnega financiranja**, da se omogočijo hitro odzivanje na izredne razmere in trajne naložbe, primanjkuje nacionalnih informacij o virih financiranja in dodeljevanju sredstev. Večina držav članic in sodelujočih držav poroča, da imajo ureditve za prožno dodeljevanje sredstev v nujnih primerih, le nekaj pa jih ima **namenska rezervna sredstva za nesreče**, ki so v nasprotju s splošnimi rezervami za nepredvidene dogodke izrecno namenjena odzivanju na nesreče ter zagotavljajo večjo predvidljivost in hitrejši dostop do financiranja.

Države poročajo o različnih finančnih instrumentih in virih financiranja, ki so na voljo za financiranje naložb v civilno zaščito, večinoma iz javnih virov. Zelo malo držav zagotavlja informacije o prednostnih naložbah in dodeljevanju sredstev za dejavnosti preprečevanja in pripravljenosti. **Finančna sredstva EU** imajo dopolnilno vlogo pri odpravljanju naložbenih vrzeli in podpiranju nacionalnih prizadevanj za krepitev sistemov civilne zaščite. Vendar imajo organi civilne zaščite zaradi omejenih upravnih zmogljivosti in omejenega poznavanja pravil o financiranju še vedno težave pri dostopu do teh virov.

6.3 Nadaljnji ukrepi

Stresno testiranje neprekinjenega poslovanja centrov za operacije v izrednih razmerah se je izkazalo za obetavno, podobne vaje pa bi bilo treba razširiti, da bi opredelili področja, na katerih so potrebne izboljšave, in olajšali vzajemno učenje. Za zagotavljanje neprekinjenega delovanja služb civilne zaščite bodo ključne tudi naložbe v odpornost fizičnih sredstev in operativnih postopkov.

Ključna je tudi finančna odpornost, za podporo učinkoviti pripravljenosti in operacijam pa bo potrebno ustrezno, prožno in trajno financiranje na vseh ravneh. Pri krepitvi odpornosti s čezmejnimi in medsektorskimi partnerstvi je bil dosežen napredek, vendar je potrebnega še več dela, da bi premagali pravne in upravne ovire za skupne ukrepe na področju civilne zaščite. Orodja, kot je BridgeforEU[26], lahko pomagajo olajšati sodelovanje, strateški okviri za obvladovanje tveganj nesreč pa lahko omogočijo bolj usklajene in vsevladne pristope.

[26] COM(2023) 790 final z dne 12. decembra 2023.

Strategija EU za unijo pripravljenosti bo imela ključno vlogo pri usmerjanju ukrepov za odpornost celotnega sistema na vseh ustreznih področjih politike v okviru vsevladnega pristopa, vključno z razvojem minimalnih meril pripravljenosti za bistvene storitve. Težave pri dostopu do virov financiranja z drugih področij politike bo treba obravnavati bolj sistematično, z boljšo krepitvijo zmogljivosti in izmenjavo dobrih praks med službami in državami, za bolj celosten pristop h krepitvi odpornosti in pripravljenosti na nesreče in krize.

V okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite so bili sprejeti ukrepi za odpravo teh ovir z ozaveščanjem, pomočjo pri razvoju projektov in orodji za podporo načrtovanju naložb. Treba bo povečati obseg teh prizadevanj, da bodo ustrezala vse večjemu povpraševanju.

7. POVEČANJE PODPORE NACIONALNIM PRIZADEVANJEM: RAZVIJAJOČA SE ZBIRKA ORODIJ ZA KREPITEV ZMOGLJIVOSTI

Mreža znanja Unije na področju civilne zaščite (UCPKN) je od začetka delovanja leta 2021 **postala osrednje vozlišče za skupnost civilne zaščite**, saj deležnikom omogoča, da se povezujejo in si izmenjujejo strokovno znanje, s čimer se zvišuje raven pripravljenosti za odzivanje na izredne razmere v okviru UCPM. Mreža UCPKN s svojo spletno platformo, glasilom in dogodki obvešča skupnost o uresničevanju ciljev za odpornost na nesreče in s tem povezanih temah. Spletna knjižnica znanja mreže[27], vzpostavljena leta 2024, vsebuje zbirko virov o ciljih za odpornost na nesreče in obvladovanju tveganj nesreč, interaktivne skupine za razpravo[28], kot je skupina za obveščanje o tveganjih, pa strokovnjakom omogočajo, da si izmenjujejo zamisli in dobre prakse.

Komisija je razširila zbirko orodij za krepitev zmogljivosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite, da bi bolje podprla prizadevanja civilne zaščite v zvezi s preprečevanjem tveganj nesreč, pripravljenostjo in krepitvijo odpornosti. Zbirka orodij je usklajena s strateškimi prednostnimi nalogami navedenega mehanizma in cilji za odpornost na nesreče ter vključuje:

I. **nepovratna sredstva v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite za odpornost na nesreče**: razpis za zbiranje predlogov Technical Assistance for Disaster Risk Management (Track 1) (Tehnična pomoč za obvladovanje tveganj nesreč (raven 1))[29], ki je osredotočen na projekte posameznih držav, in razpis za zbiranje predlogov Knowledge for Action in Prevention and Preparedness (Znanje za ukrepe na področju preprečevanja in pripravljenosti (KAPP))[30], ki podpira pobude za sodelovanje več držav;
II. **instrument za financiranje tehnične pomoči (Technical Assistance Financing Facility – TAFF)**[31], vzpostavljen leta 2024 za posredovanje strokovnega znanja na področju obvladovanja tveganj nesreč, ki ga zagotavljata Svetovna banka ter Svetovni sklad za zmanjšanje nesreč in obnovo po njih (GFDRR).

V letih 2023 in 2024 je v okviru razpisov za tehnično pomoč za obvladovanje tveganj nesreč in KAPP ter instrumenta TAFF podporo prejelo 65 projektov iz različnih držav, pri čemer je

[27] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-library.
[28] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/groups.
[29] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-disaster-risk-management-call-proposals-track1.
[30] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-action-prevention-preparedness-call-proposals-kapp.
[31] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-financing-facility-taff.

skupni prispevek EU znašal 43 milijonov EUR. Pri teh projektih so se obravnavali vsi cilji za odpornost na nesreče;

III. **program medsebojnih pregledov v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite**, ki je v obdobju 2022–2024 nacionalnim in regionalnim organom civilne zaščite še naprej ponujal priložnost, da prejmejo neodvisno oceno svojih sistemov za obvladovanje tveganj nesreč, ki jo pripravijo zadevni strokovnjaki iz drugih držav. Program je bil posodobljen, da se je vključila nova metodologija, prilagojena obvladovanju tveganja požarov v naravi, ki je bila uporabljena pri pregledih obvladovanja tveganja požarov v naravi v Grčiji[32], Italiji[33] in nemški zvezni deželi Brandenburg[34], kar dokazuje prilagodljivost pristopa nacionalnim in regionalnim razmeram.

Delavnica, ki je potekala leta 2024[35], udeležili pa so se je predstavniki pregledanih držav in strokovnjaki za medsebojni pregled, je poudarila vrednost programa medsebojnih pregledov za lajšanje izmenjave znanja in spodbujanje izboljšav. Izboljšave, dosežene v ciklu v obdobju 2022–2024, vključno z izpopolnitvami postopka in analitičnega okvira ter spodbujanjem reform, so bile splošno priznane in cenjene.

Leta 2024 so bile v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite izvedene tudi **štiri misije za preprečevanje in pripravljenost**, in sicer na Češkem v zvezi z obvladovanjem tveganja požarov v naravi, v Čilu v zvezi z gozdnimi požari, v Ukrajini v zvezi s kemičnimi, biološkimi, radiološkimi in jedrskimi tveganji ter v Estoniji, Latviji in Litvi v zvezi z množično evakuacijo.

Celovit **program usposabljanja v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite** je prispeval k pripravi strokovnjakov in izboljšanju zmogljivosti za odzivanje na različne vrste nesreč. Leta 2023 je bil program revidiran, da bi okrepili individualne kompetence strokovnjakov in osebja, usklajevanje ter interoperabilnost odzivnih zmogljivosti, vključenih v mednarodne napotitve. Trideset vaj (EU MODEX in vaj v polnem obsegu) je bilo izvedenih na podlagi posebnih scenarijev, vključno s potresi, izrednimi zdravstvenimi razmerami, gozdnimi požari, poplavami ter kemičnimi, biološkimi, radiološkimi in jedrskimi tveganji. Te dejavnosti so prispevale k povečanju skupne ravni pripravljenosti EU za obravnavo posledic nesreč.

7.1. Nadaljnji ukrepi

Podporna orodja mehanizma Unije na področju civilne zaščite so se znatno razvila ter ponujajo širši nabor možnosti, ki so usklajene s cilji za odpornost na nesreče, hkrati pa omogočajo prilagajanje za zadovoljevanje edinstvenih potreb nacionalnih in regionalnih organov. Mreža UCPKN se je dodatno razvila, da bi lajšala dostop do dobrih praks, raziskav in vzajemnega učenja.

[32] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/a7be6df5-6e70-4397-ae7e-53f5d74374da_en?filename=EL%20Peer%20Review_final%20report.pdf.
[33] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/10fe9a6f-869e-4fa6-923e-d4bdc8400129_en?filename=peer%20review%20wildfires%20italy_final%20report%202024.pdf.
[34] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2025-07/wildfire-peer-review-lb_final-report-june-2025_en.pdf.
[35] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/news/ucpm-peer-review-programme-lessons-learnt-and-next-steps.

V prihodnjih letih bo splošni okvir za ocenjevanje z medsebojnimi pregledi posodobljen, s čimer se bosta zagotovili njegova nadaljnja ustreznost in uspešnost. Poleg tega je za obdobje 2025–2027 predvidenih šest medsebojnih pregledov, najprej za Kosovo* in Češko, ki bodo dragocene priložnosti za vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks. Z nadaljnjim razvojem in izboljševanjem podpornih orodij bodo Komisija, države članice in sodelujoče države bolje opremljene za okrepitev obvladovanja tveganj in izboljšanje krepitve odpornosti.

* To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

8. SKLEPNE UGOTOVITVE

Obvladovanje tveganj nesreč v EU se je v zadnjih letih znatno izboljšalo z okrepitvijo sistema civilne zaščite EU, kar dokazuje njegovo sposobnost prilagajanja vse večjim zahtevam hitro spreminjajočega se okolja tveganj. Podobno tudi nacionalno poročanje na podlagi sklepa o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite kaže stalen napredek pri obvladovanju tveganj na nacionalni ravni. EU je z razširitvijo odzivnih zmogljivosti in zmožnosti mehanizma Unije na področju civilne zaščite ter večjim poudarkom na proaktivnem obvladovanju tveganj in krepitvi odpornosti v položaju, ko lahko bolje obravnava vse kompleksnejše nesreče.

Sprejetje ciljev za odpornost na nesreče leta 2023 je bilo pomemben mejnik, saj se je tako zagotovila skupna usmeritev na petih ključnih področjih civilne zaščite: izboljšanje predvidevanja, pripravljenosti prebivalstva, zgodnjega opozarjanja, odzivne zmogljivosti in odpornosti civilne zaščite. Namenske vodilne pobude, ki so sledile, so te prednostne naloge uspešno prenesle v konkretne ukrepe ter nacionalne organe civilne zaščite in druge partnerje vključile v skupna prizadevanja za povečanje odpornosti EU.

Napredek mehanizma Unije na področju civilne zaščite je ne le pomemben kot sektorski razvoj, temveč tudi prispeva k širšim strateškim prizadevanjem za okrepitev pripravljenosti EU. Strategija EU za unijo pripravljenosti s svojo celovito vizijo pripravljenosti EU določa ukrepe za boljše predvidevanje in preprečevanje najrazličnejših tveganj in groženj ter odzivanje nanje, pa tudi za ozaveščanje, obveščanje javnosti in vključevanje državljanov. Tesna usklajenost med delom mehanizma Unije na področju civilne zaščite in vizijo strategije EU za unijo pripravljenosti je edinstvena priložnost za EU, da izkoristi prednosti in strokovno znanje navedenega mehanizma za spodbujanje napredka na področju pripravljenosti in krepitve odpornosti.

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite je dokazal svojo vrednost kot ključni sestavni del sistema civilne zaščite EU. Njegov nadaljnji razvoj, zlasti z nadaljnjim uresničevanjem ciljev za odpornost na nesreče in razvojem orodij za krepitev zmogljivosti v okviru mreže UCPKN, bo bistveno prispeval k širšemu obsegu in širšim ambicijam strategije EU za unijo pripravljenosti.

Ob hitro razvijajočem se okolju tveganj bodo tudi v prihodnosti ključna nadaljnja prizadevanja. Za okrepitev odpornosti Evrope bosta potrebna trajna zavezanost in skupno ukrepanje EU kot celote, njenih držav članic in civilne družbe. Celovit pristop, ki temelji na tveganjih, je ključen za zmanjšanje ranljivosti in usmerjanje strateških naložb v zmogljivosti EU, ki so potrebne za preprečevanje in blažitev prihodnjih kriz, pripravljenost nanje in okrevanje po njih.

Sodelovanje na področju pripravljenosti je treba razširiti onkraj Unije na njeno neposredno sosedstvo. Okrepitev odpornosti v teh regijah bo prispevala k skupni varnosti in nazadnje k večji odpornosti EU.